

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Христо Георгиев Сирашки,

Стопанска академия „Д.А. Ценов“ Свищов, научна специалност „Социално управление“,
професионално направление 3.7 “Администрация и управление”

Относно: представен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление: 3.7 Администрация и управление, научна специалност „Бизнес администрация“

Автор на дисертационния труд: Мария Йосифова Тумбева докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Бизнес администрация“- НБУ

Тема на дисертационния труд: „Управление и развитие на таланти (по примера на международните компании в България)“

Научен ръководител: Доц. д-р Димитър Панайотов

Основание за представяне на рецензията: член на Научно жури, съгласно Заповед №3-РК-250/29.07.2021 г. на Ректора на НБУ – Проф. Пламен Дойнов, д.н.

Рецензията е изготвена съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на този закон и Наредбата за развитието на академичния състав в НБУ.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Без съмнение темата за талант мениджмънта е особено актуална както в теоретичен, така и практически план. Човешкият фактор винаги е бил водещ за постигане на организационно развитие и устойчивост. Все повече се обръща внимание на човешките ресурси, притежаващи знания, опит и мотивация. Чрез тях се постига успех в организациите. В този смисъл, избраният изследователски проблем е пряко свързан с предизвикателствата относно намирането и задържането на талантите, както и с липсата на ясна и точна теоретична рамка по изследвания проблем. Акцент се поставя върху търсенията на бизнеса на нови източници, подходи и методи за анализ, концептуализиране, откриване и поддържане на талантите, събрано съвременните разбирания за кариерно развитие.

На база на научните търсения авторът е усетил необходимостта от теоретично изясняване на проблематиката и търсене на възможности за практическо приложение на този т.нар.

„управленски феномен“ – управление на талантите. Логиката на основната теза се следва от автора. Изследването се фокусира върху тезата, че управлението на таланта се отнася до способността на организациите да планират, оценяват, развиват и запазват най-добрите си таланти, чрез използване на интегриран подход и организациите трябва фундаментално да променят стратегията за развитие на своите служители. Това определя важността на дисертационния труд както в теоретичен, така и практико-приложен аспект.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Мога да отбележа, че целта на изследването е формулирана ясно и конкретно, успешно е декомпозирана в подцели и изследователски задачи. Обектът, предметът и основната теза на изследването са дефинирани коректно в увода. Основната цел, застъпена в изследването се свързва с възможностите за разработване на интегрирана рамка за управление на таланта, чрез теоретичен анализ и проучване на стратегиите, свързани с управлението на талантите в различни организации в България. Във връзка с основната цел и подцели са формулирани точно и ясно осемте изследователски задачи: изясняване на същността на процеса по управлението на таланта като управленски инструмент; систематизиране на актуалните методи и инструменти за оценка на управлението на таланти, чрез които да се обхване подбора, развитието и задържането, както и разработване на надежден инструментариум за оценка на дейностите, реализирани от специалистите по човешки ресурси; анализ на трудностите, свързани с практиките за управление на таланти и на база на този анализ предложение за подходи да решаване на проблемите; анализиране на тенденциите, свързани с практиките по управлението на таланти и сравнителен анализ на добрите практики на водещи международни компании в областта на управлението на таланти; прилагане на сравнителен подход за анализ на механизма за управление на таланти в различни организации в България през периода 2017-2019 г.; изследване приложението на конкретни модели за оценка на практиките, свързани с управлението на таланти; формулиране на препоръки (създаване на рамка за управление на таланти) с научно-приложен характер, насочени към подобряване на приложението на различни стратегии за управление на таланти в българския контекст; разработване на насоки за създаване на коучинг култура за подкрепа на специалистите по човешки ресурси. Следва да отбележим, че в резултат на работата по темата, поставената цел и задачи са изпълнени.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

Авторът познава в дълбочина изследвания проблем и научния апарат в изследваната област. Правилно се използва научният апарат, не са забелязани логически противоречия и твърдения. Изчерпателно и в широк обзор са представени постиженията в научната литература, които са свързани с управлението и развитието на талантите. Ясно се откроява авторовото становище и критично научно мислене. Използва се богат понятиен апарат, което показва познаване в дълбочина на литературните източници. Не се забелязват пропуски по отношение на език и граматика. Дисертационният труд е написан в научен стил и проличава свободно боравене с научната терминология. Представена е систематизация на научните изследвания, различните концепции, анализите и дискусиите по проблематиката. С научна коректност е обработена, анализирана, обобщена и оценена голям обем информация. Списъкът с използвана и цитирана литература обхваща 33 български, 219 чужди и 19 интернет източници. В заключение може да се обобщи, че в дисертационният труд проличава познаване в дълбочина на изследвания проблем, авторово участие и собствено отношение по темата. Открояват се добрите умения на докторанта за анализиране на

постиженията в научната литература и практиката. Обработен е голям обем от литературни източници, като в същото време наблюдаваме спазване на научната етика.

4. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

В дисертационният труд на Мария Тумбева не се забелязва некоректно цитиране на литературни източници.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването.

Авторът на база изследователската релация човешки ресурси- човешки капитал- управление на таланта е представил и апробирал теоретичен модел, чрез прецизно научно селектиране, изолиране и обобщаване на елементи, теми и аспекти, които са свързани с управлението и развитието на талантите. В него са отразени, както постиженията във връзка с управлението и развитието на талантите в световната практика, така и специфичните характеристики на постигнатото в България. В модела са дадени основни параметри, на които трябва да съответства прилагането му в практиката, съобразно посочени 14 индикатора, които обхващат авторските обобщения и релации. Изследователският модел е свързан, както със съдържателните характеристики и зададените параметри от теоретико-приложната рамка, посочени от автора в първа глава на дисертацията, така и с методологията на изследването – систематизацията на използваните методи за тяхното проучване, констатиране и анализ на данните, които са представени във втората глава на дисертационния труд. Съчетани на принципа на триангулацията количествените и качествени методи допълват инструментариума за изследване на дефинираните от автора проблеми и обогатяват теорията и практиката по управление на човешките ресурси.

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Изследването се базира главно на методи като: анализ и ситнез, абстракция и обобщение. За постигане на поставените научно-изследователски цели и задачи авторът използва в допълнение широк набор от изследователски подходи и методи. Умело се съчетават количествени и качествени методи на изследване на принципа на триангулацията.

Чрез проучването и анализа на научната литература по темата, както и на добрите практики от световен мащаб се изяснява понятийния апарат, който е използван в дисертационния труд, направени са допълнителни разграничения и пояснения.

Чрез метода на предварително допитване автораът е получил нужната информация за структуриране на основния въпросник. В хода на изследването се използва и метод на интервю лице в лице, като авторът е представил аргументи в полза на избора си и умело е приложен този метод.

Целенасочено се използва методът на Флик, свързан с избора на организации, които са подходящи за изследването. В изследването авторът използва пет подхода, като цели увеличаване на вътрешната валидност: триангулация; инструктиране на равнопоставени лица; тестване; повторно проверяване; потвърждение на отговора.

7. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Считам, че събирането и анализирането на емпирични данни е извършено лично от автора, с научна прецизност, точност, критичност и достоверност. Всичко това осигурява добра база за направените от автора анализи и постигнати изводи и резултати в научното търсене.

8. Описание на приносите:

8.1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Считам, че декларираните от Мария Тумбева приноси в дисертационния труд са лично нейно дело. Това проличава публикационната дейност на автора, която е в областта на темата на дисертационния труд. Наличието на професионален опит е в основата на собствения принос при събирането и анализа на емпиричните данни. Дисертационният труд е наситен с богата информация от гледна точка на направените изследвания. Темата е актуална и може да се приеме като принос към българската икономическа наука.

8.2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им.

Приложената справка за приносите в дисертационния труд коректно отразяват резултатите постигнати от докторант Мария Тумбева. Справката от автореферата обективно отразява научните и научно-приложни постижения на автора. Приемам декларираните две групи – научни приноси и практико-приложни приноси. Приносните моменти на дисертационния труд могат да се групират в две групи:

Научни приноси:

- Базирайки се на солиден теоретичен анализ и самостоятелно авторово изследване на управлението на таланта в българския контекст са обобщени теоретичните постановки и съвременни концепции за таланта и управлението на талантите, в т.ч. същността, обхвата, отношението по основни понятия, класификации и категории.
- Авторът е апробирал разработеният от него изследователски модел, като в същото време е обосновал комплексността на използвания изследователски инструментариум. Към този принос може да се отнесат и потвърдените хипотези, които са посочени в дисертационния труд. Важен теоретичен принос е изведената концептуализирана идея за изграждане на интегрирана рамка за управление на таланти в различните сектори и бизнеси в България.
- Съществен принос е разработената авторова методика, свързана с теоретико-приложни констатации, насоки и препоръки към коучинг програмите и развитието на коучинг културата.
- Разработен е авторов примерен модел за управление на таланта

Теоретико-приложни приноси:

- Като съществен принос в тази група може да посочим проведеното задълбочено проучване на практиките и подходите за управление на таланта в различни

сектори и предложението за нови подходи и политики в областта на управлението на таланти в съвременните динамични условия.

- Авторът успешно е идентифицирал предизвикателствата и възможностите пред управленските подходи, инициативи и стратегии, като на тази основа е предложил насоки за усъвършенстване.
- Извършените сравнителни анализи в резултат от научната работа на докторанта проследяват примери за синхронизиране на организационни, управленски и индивидуални усилия, създаващи благоприятни условия за формиране на спирала на взаимно поощряване, водещи към постоянно саморазвитие и самоусъвършенстване на всеки служител. Направеното дава възможност за обосновка на различни варианти за специфични измерения или методики за адекватен инструментариум и приложение за различни сфери на бизнеса.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

В материалите по защитата са представени 8 броя публикации, от които: научни статии – 1бр., научни доклади от участия в конференции – 4 бр. и научни съобщения, които са представени на международни конференции – 3 бр. С тях докторантът е направил публично достойние основните идеи и научните си достижения в дисертационния труд.

В представените материали не се посочва ползване и цитиране на труда от други автори. Не са посочени и отзиви в научния печат и др.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава).

Не познавам лично докторант Мария Тумбева и впечатленията са ми единствено от представения дисертационен труд.

Мнения, препоръки и бележки.

Считам, че дисертационният труд има завършен вид и отговаря на всички изисквания, поради това трудно биха могли да се открият слаби страни, както и да се дадат препоръки. Докторант Мария Тумбева трябва да продължи бъдещите си изследвания и научно-приложна дейност в областта на управлението на човешките ресурси.

При защитата докторант Мария Тумбева би могла да се коментира отражението на пандемията от Covid-19 върху задържането на служителите и ориентацията на организациите към развитие на талантите.

Заклучение.

Дисертационният труд на тема „*Управление и развитие на таланти (по примера на международните компании в България)*“ представлява актуално, самостоятелно, значимо и изключително задълбочено изследване. Направените от мен констатации и дадените оценки в рецензията показват, че дисертационният труд отговаря напълно на задължителните законови изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане, както и на вътрешната нормативна база на НБУ.

Образец за структура на рецензия на научен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и научната степен „доктор на науките“ в НБУ

Приложение 4 към Наредба за развитието на академичния състав на НБУ

Въз основа на посочените достойнства, научните и научно-приложните приноси давам **положителна оценка** на дисертационния труд „*Управление и развитие на таланти (по примера на международните компании в България)*“ и **подкрепям** присъждането на Мария Йосифова Тумбева на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност “Бизнес администрация”, професионално направление 3.7 “Администрация и управление”.

Дата:

11.10.2021

Подпис:

(доц. д-р Христо Сирашки)